

Ulkomaantyö ja sosiaaliturva

Karoliina Kääriäinen

28.8.2018

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Aiheet

- Yleiskuva ulkomaantyyön vakuuttamisesta
- ETK:n ja Kelan työnjako
- Lähetettynä työntekijänä
 - EU/ETA-maissa ja Sveitsissä
 - Sosiaaliturvasopimusmaissa
- Työskentely useassa EU/ETA-maassa
- Mikä on A1-todistus?
- Työ sopimuksettomassa maassa

Yleiskuva ulkomaantyön vakuuttamisesta ja työnjako (ETK ja Kela)

EU-/ETA-maat, Sveitsi

Mihin säännöillä pyritään?

Yhden maan sosiaaliturva

Pääsääntö: Työskentelymaan sosiaaliturva

Vakuuttamisen keskeisimmät säännöt:

Lähetetty työntekijä kuuluu lähtömaan sosiaaliturvaan (A1)

Useassa maassa työskentelyä koskevat omat säännöt (A1)

ETK:n rooli ja tehtävät:

ETK: A1-todistukset, neuvonta, yhteydenpito jäsenmailhin

Kelan rooli ja tehtävät:

Kela: Ratkaisu A1-todistuksen mukaisesti + EHIC

Sosiaaliturvasopimusmaat

USA, Kanada, Quebec, Chile, Israel, Intia, Kiina, Korea, Australia

Työeläke yhteen maahan

Pääsääntö: Työskentelymaan sosiaaliturva

Lähetetty työntekijä työeläkevakuutetaan lähtömaassa (todistus)

ETK: Todistukset, neuvonta sopimuksen kattamilta osin, yhteydenpito sopimusmailhin

Kela: Ratkaisu todistuksen mukaisesti sopimuksen osalta + oma ratkaisu sopimuksen ulkopuolisilta osilta

Kolmannet maat

mm. Venäjä, Japani, Afrikan maat

Ei ole yhteisiä sääntöjä: Voi johtaa vakuuttamiseen molemmissa, tai ei kummassakaan, maassa

Suomesta lähetetty työntekijä TyEL-vakuutetaan

ETK: yleisneuvonta työeläkkeen osalta

Kela: Oma ratkaisu

Kela ratkaisee:

- Opiskelijat, perheenjäsenet, eläkeläiset, työnhakijat (= ei työtä tekevät)
- Paikallisen työnantajan palvelukseen lähtevät työntekijät

Sosiaaliturvaa koskeva kansainvälinen sääntely

- EU- ja ETA-maissa sekä Sveitsissä sosiaaliturvaa sääntelee EU:n sosiaaliturva-asetus
 - Henkilö kuuluu kerrallaan vain yhden maan sosiaaliturvaan
 - Lähtökohta: Työskentelymaassa vakuuttaminen
 - » Poikkeus: Lähetetyt työntekijät/yrittäjät ja useassa maassa työskentelevät (A1-todistus)
- Suomella on eräiden maiden kanssa kahdenvälinen **sopimus sosiaaliturvasta**
 - USA, Kanada, Quebec, Chile, Israel, Intia, Kiina, Etelä-Korea, Australia
 - Maiden välillä liikkuvien työntekijöiden työeläke kertyy kerrallaan vain yhteen maahan (ei tuplamaksuja)
 - Lähtökohta: Työskentelymaassa vakuuttaminen
 - » Poikkeus: Lähetetyt työntekijät/yrittäjät (todistus)

Lähetetty työntekijä

Lähetetty työntekijä EU/ETA-maissa

- Lähettämisen edellytyksiä (883/2004 art. 12.1)
 - Lähettäminen tilapäistä
 - Työnantajan täytyy tavallisesti harjoittaa toimintaansa Suomessa
 - Työ ulkomailla lähettävän työnantajan lukuun
 - työntekijän täytynyt kuulua välittömästi ennen työskentelyn aloittamista Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin

→ Työnantaja hakee A1-todistusta ETK:sta

Esimerkki: Lähetetty työntekijä

Kahdenväliset sosiaaliturvasopimukset

USA (5)

Kanada
Quebec (3)

Israel
(3)

Chile
(3)

Australia
(5)

Intia
(5)

Korea
(5)

Kiina
(5)

- Eivät koske kaikkia sosiaaliturvan aloja
 - Sisältö vaihtelee, kaikki koskevat kuitenkin työeläkkeitä
- Vakuuttamissäännöt suppeampia kuin EU-alueella
 - lähtökohta: työskentelymaassa vakuuttaminen
 - » Poikkeus lähetetty **työntekijä** (lähettämisaika vaihtelee 3–5 vuoteen)
 - Todistukset (FI/USA 1A, FIN/CAN 1, FIN/Q 1, FIN/ISR 1, FI/CL 1, FI/AUS 1, FI/IN 1, FI/KR 1, FI/CN 1)
- Japanin osalta neuvottelut käynnissä

Etätyö EU-maissa tai sosiaaliturvasopimusmaissa

- Etätyöntekijää koskevat samat säännöt kuin muitakin työntekijöitä, eli
 - Lähtökohta: Työskentelymaassa vakuuttaminen
 - Poikkeus: Voi hakea lähetetyn työntekijän/yrittäjän todistusta
- Myös perheenjäsen ja opiskelija voi hakea Suomen sosiaaliturvaan kuulumista ulkomaantyönsä aikana, jos aloittaa esimerkiksi etätyön suomalaiselle työnantajalle

→ Työnantaja hakee todistusta ETK:sta

**Työskentely kahdessa tai
useammassa
EU/ETA-maassa ja Sveitsissä**

Työskentely useassa EU/ETA-maassa

- Myös kahdessa tai useammassa EU/ETA-maassa tai Sveitsissä työskentelevä kuuluu vain yhden maan sosiaaliturvaan.
- Useassa maassa työskentelevänä pidetään työntekijää,
 - joka toistuvasti vaihtaa fyysistä työskentelymaata (asentajat, autonkuljettajat, taiteilijat)
 - jonka työ useassa maassa on toistuvasti vuorottelevaa.
- Jokaisella on velvollisuus ilmoittaa, jos tekee töitä useassa maassa.

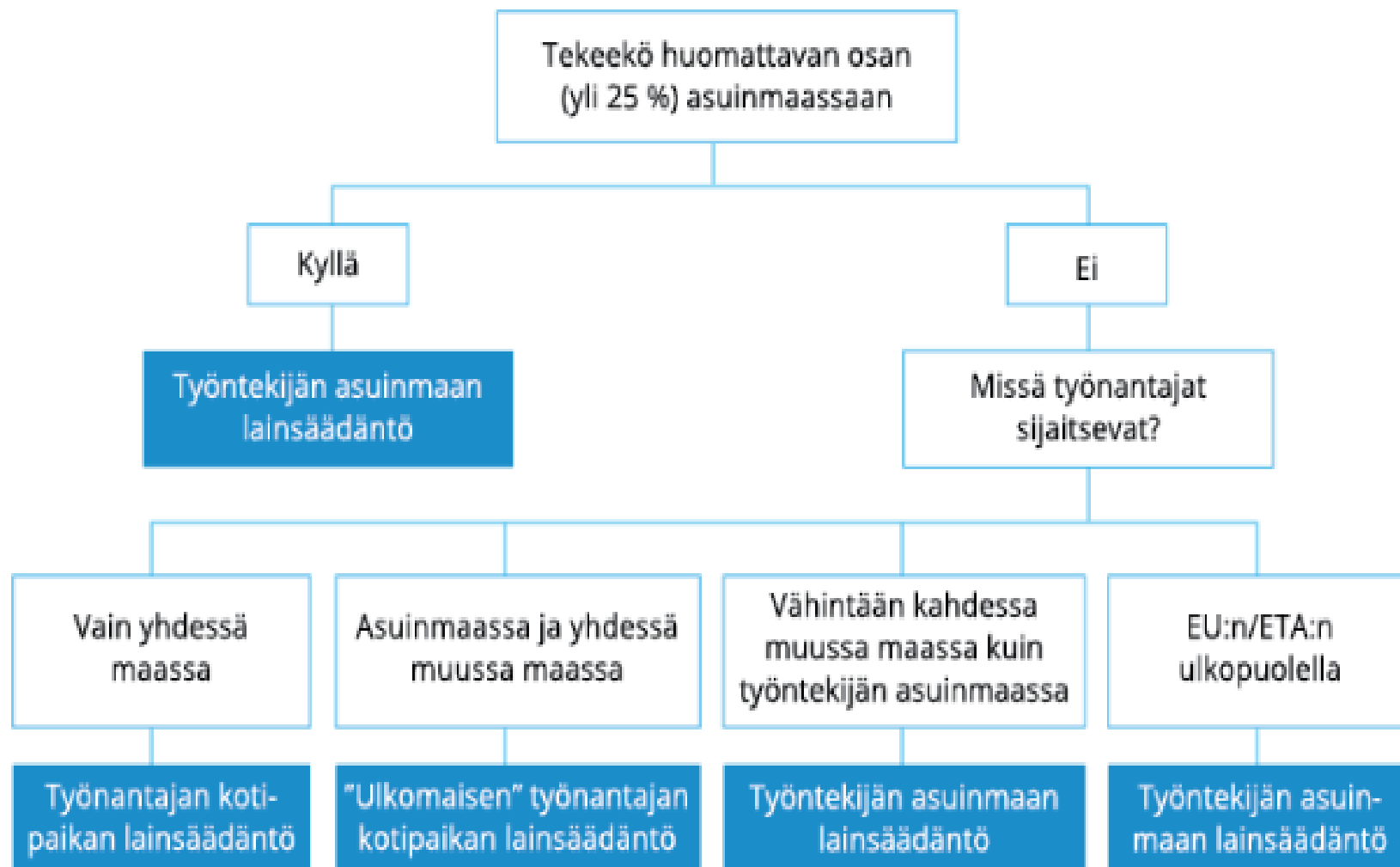
→ Työntekijä tai työnantaja hakee A1-todistusta asuinmaasta (Suomessa ETK:sta)

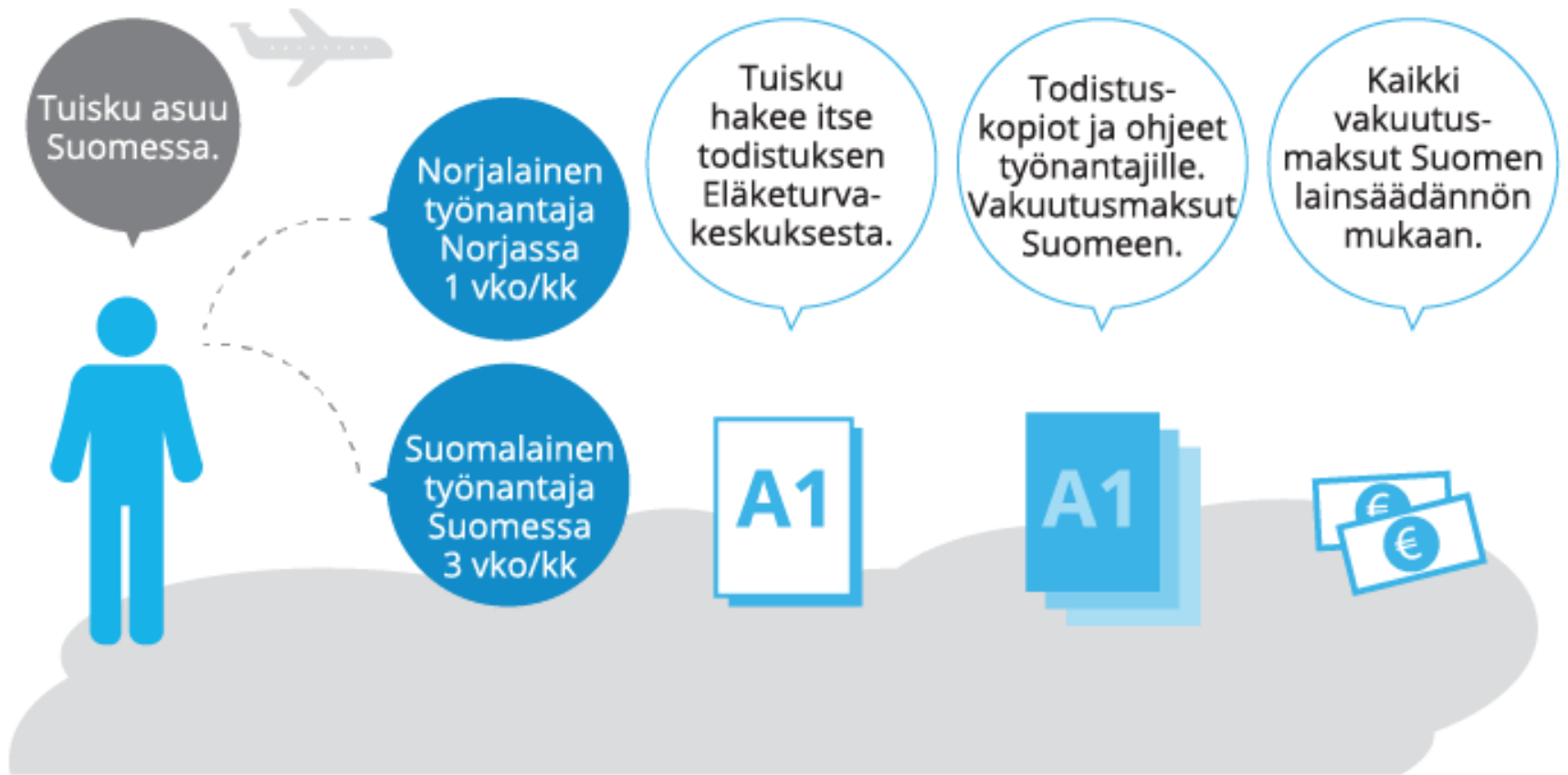
Millä seikoilla on merkitystä, kun työtä tehdään useassa EU-maassa?

Työntekijänä useassa EU-maassa

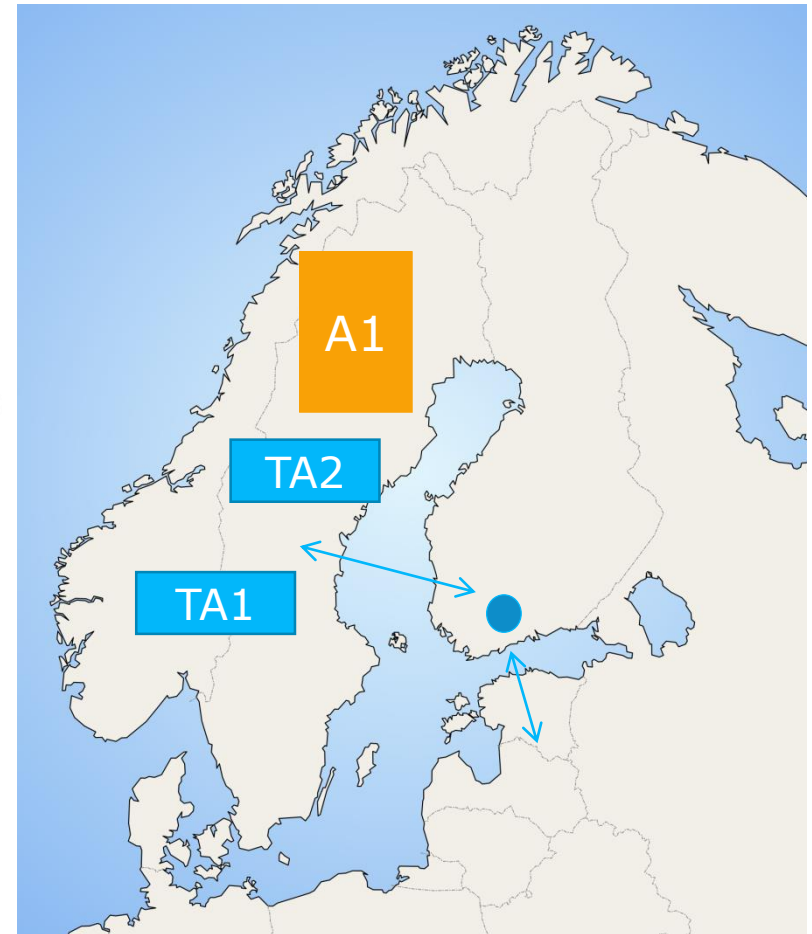
Esimerkki 1: Työ useassa EU-maassa

Esimerkki 2: Työ useassa EU-maassa

- Timo asuu Suomessa
- Työsuhde kahteen ruotsalaiseen yritykseen
- Työ tehdään seuraavasti
 - Ruotsissa 60 %
 - Virossa 30 %
 - Suomessa 10 %
- Minkä maan sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan?

Ruotsin lainsäädäntö soveltuu

Eri rooleissa useassa maassa

- Kun töitä tehdään eri rooleissa eri maissa, ei noudateta huomattavan osan sääntöä.
- Virkasuhteessa yhdessä maassa ja työsuhhteessa/yrittäjänä toisessa maassa:
 - Sovelletaan sen maan lainsäädäntöä, missä ollaan virkatyössä.
- Työsuhhteessa yhdessä maassa ja yrittäjänä toisessa maassa:
 - Sovelletaan sen maan lainsäädäntöä, missä ollaan työsuhhteessa.

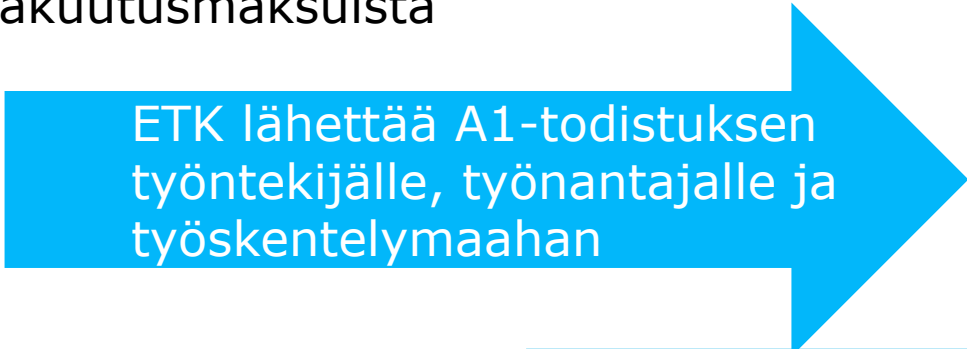

A1-todistus

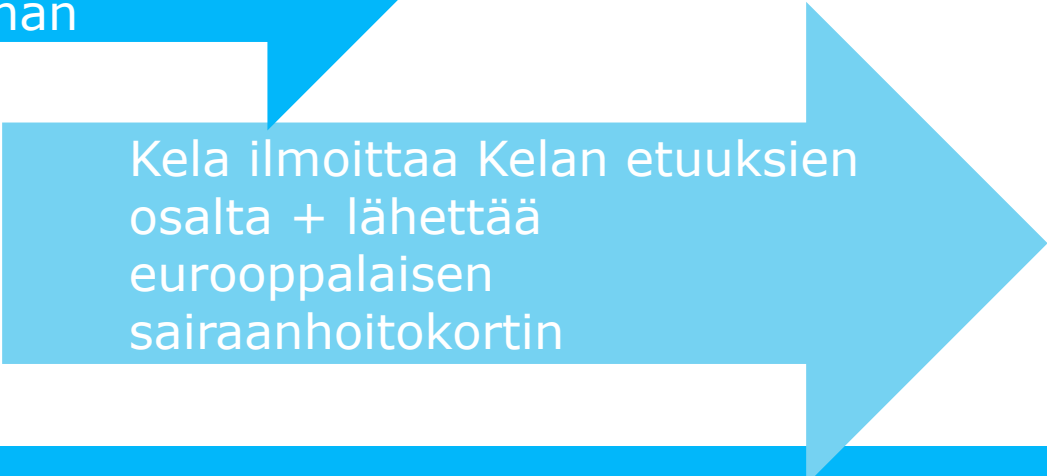

Mikä on A1-todistus?

- Osoittaa, minkä maan sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan
- Se jäsenmaa myöntää, jonka sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan
- Kertoo työnantajille, minne sosiaalivakuutusmaksut maksetaan
- Vapauttaa työntekijän/työnantajan muun maan vakuutusmaksuista

ETK lähettää A1-todistuksen
työntekijälle, työnantajalle ja
työskentelymaahan

Kela ilmoittaa Kelan etuuksien
osalta + lähettää
eurooppalaisen
sairaanhoitokortin

A1

Sosiaaliturvajärjestelmien
yhteensovittaminen

Todistus sovellettavasta
sosiaaliturvalainsäädännöstä

3. ASEMA, JOSSA TYÖSKENTELET

- 3.1 Lähetetty työntekijä
- 3.2 Työntekijä kahdessa tai useammassa valtiossa
- 3.3 Lähetetty itsenäinen ammatinharjoittaja
- 3.4 Itsenäinen ammatinharjoittaja kahdessa tai useammassa valtiossa
- 3.5 Virkamies
- 3.6 Sopimussuhteinen toimihenkilö
- 3.7 Merenkulkija
- 3.8 Palkattu työntekijä ja itsenäinen ammatinharjoittaja eri valtioissa
- 3.9 Virkamies yhdessä valtiossa ja palkattu työntekijä / itsenäinen ammatinharjoittaja yhdessä tai useammassa valtiossa
- 3.10 Ohjaamo- tai matkustamomiehistön jäsen
- 3.11 Poikkeus |

Todistus sovellettavasta sosiaaliturvalainsäädännöstä

- A1-todistus
 - koskee vain EU/ETA-maita ja Sveitsiä
- Sosiaaliturvasopimusmaiden osalta käytössä omat todistukset

**AMERIKAN YHDYSVALTAIN JA SUOMEN VÄLINEN SOSIAALITURVASOPIMUS
AGREEMENT ON SOCIAL SECURITY BETWEEN THE UNITED STATES OF AMERICA
AND FINLAND** **FI/USA 1A**

Sovellettavaa lainsäädäntöä koskeva todistus
Certificate of coverage

Sopimuksen 4 artiklan 3, 4 ja 5 kappaleet
Article 4, paragraphs 3, 4 and 5 of the Agreement

Toimeenpanosopimuksen 3 artikla
Article 3 of the Administrative arrangement

Työnantaja/yrittäjätoiminta harjoittava täyttää kohdat 1-4.
Sections 1-4 are to be completed by the employer/by the self-employed person.

1 Vakuutettu/Insured person

Sukunimi/Surname	Etunimet/Given names
Syntymäaika/Date of birth	Henkötunnus Suomessa/Population register number in Finland
Vakinainen osoite Suomessa/Permanent address in Finland	

2 Työnantaja Suomessa, yritys Suomessa/Employer or firm in Finland

Nimi tai toimintanimi/Name of employer or firm
Osoite/Address

Työskentely sopimuksettomassa maassa

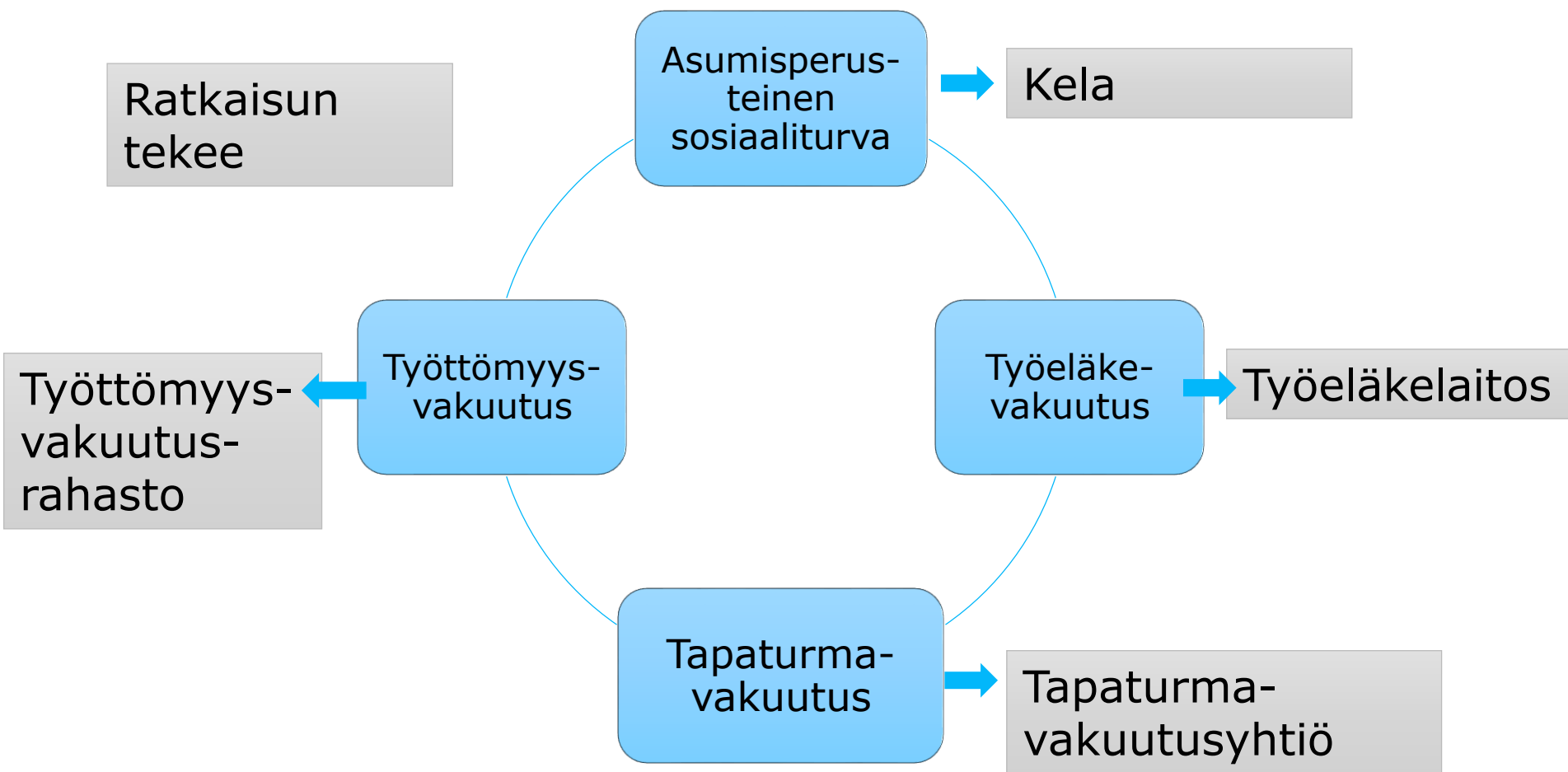

Työ sopimuksettomissa maissa

- EU/ETA:n ulkopuoliset maat, joilla ei ole Suomen kanssa kahdenvälistä sosiaaliturvasopimusta
 - Esimerkiksi Venäjä, suurin osa Etelä-Amerikan maista, Afrikka
- Sosiaaliturva määräytyy sekä Suomen että sopimuksettoman maan kansallisen lainsäädännön mukaan

Sopimuksettomat maat – ratkaisu Suomen sosiaaliturvasta

Työ sopimuksettomissa maissa

Pakollinen TyEL-vakuutus

- Työntekijän eläkevakuutus (TyEL) on pakollinen sopimuksettomissa maissa työskennellessä, kun
 - kyseessä on Suomesta lähetetty työntekijä
 - työsuhde läheittävään suomalaiseseen yritykseen säilyy työkomennuksen ajan ja
 - työntekijä kuuluu ulkomaille työhön lähtiessään Suomen sosiaaliturvaan
- Mahdollista hakea ETK:lta vapautusta

Yhteenveto

- Lähtökohta: Työskentelymaassa vakuuttaminen
- Poikkeukset
 - Lähetetty työntekijä yhteen EU/ETA-maahan, Sveitsiin tai sosiaaliturvasopimusmaahan

TYÖNANTAJA

→ hakee A1-todistusta ETK:sta

- Työntekijä useassa EU/ETA-maassa ja Sveitsissä

TYÖNTEKIJÄ

TYÖNANTAJA

→ hakee A1-todistusta
työntekijän asuinmaasta
(Suomessa ETK:sta)

Uusi sähköinen eETK-asiointipalvelu

- Sähköisen eETK-asiointipalvelun ensimmäinen versio on otettu käyttöön. Palvelussa voit tarkistaa ETK:ssa vireillä olevan asiasi tilan.
 - Esimerkiksi A1-todistushakemuksen tai ulkomaan eläkehakemuksen käsittelytilanteen
 - Asiointipalveluun → <https://asiointi.etk.fi>

Yhteystiedot ja lisätietoa

- Eläketurvakeskus, Ulkomaantyyön vakuuttaminen
 - p. 029 411 2816
 - asiakaspalvelu@etk.fi
 - ulkomaanasiat@etk.fi
- Hae A1-todistusta sähköisesti
 - <https://www.etk.fi/tyoelakepalvelut/ulkomaantyyon-vakuuttaminen/todistuksen-hakeminen/>
- Lue lisää:
 - www.etk.fi/ulkomaantyyo
 - <https://www.tyoelake.fi/toissa-ulkomailla/>
 - <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi> → Kansainväliset asiat

